

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. LXXX. Romana Transactionis. An retractui coactivo ad publicum ornatum competenti per Constitutionem Gregorii XIII. possit per pactum renunciari, vel potiùs ob favorem publicum renunciatione non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

facere unam Civitatem, ut bene discurrendo fir-
mat Rota in Romana retractus coram Merlinis,
quæ in materia circumferri solet tanquam magi-
stralis inter suas dec. 437. & repetita p. 5. recen. dec.
339. n. 13. cum seqq. & n. 26. cum seqq.

Secundò ex eodem jam dicto principio, quia
domus retrahenda erat in sui genere perfecta, con-
gruam constituens structuram, & quod magis, non
apta recipere novum ædificium, eum esset undique
circumdatus à viis publicis, neque illud recipere poterat
in majori elevatione, cum esset æqualis alti-
tudinis, itaut aliud ad summum in ea fabricurarii
opera facere non posset, nisi quamdam dealbatio-
nem, seu extrinsecam incrostationem, dicto palatio
similem, undè omnino Bullæ requisita in utroque
extremo cessabant.

Tertiò demum, quia si quis defectus in dicta
domo dignosceretur publico ornatui præjudicialis,
Archiconfraternitas illius domina se promptam
exhibebat ad ædificandum vel ornandum; ideoque
cum dicta oblatio non esset post litem diu agi-
tatum, sed incontinenti, neque offerenti damnum
inferret, quia modica fuisset impensa utilitatem etiam
ob pensionis augmentum allatura, itaut cesset
motivum æmulationis, qua concurrente dicta ob-
latio rejici solet, ipsa potiùs veniebat præferenda,
ut distinguendo inter oblationem sinceram & alteram
ad æmulationem habetur apud Coccinum de-
cis. Gratian. discip. 745. num. 19. Rota decis. 378. par.
5. recen. num. 4. quæ pariter est inter illas Merlini
decis. 455. Atque ita in Curia practicatur, quia cum
agatur de lege municipali nimis exorbitanti, ut po-
tè cogente Dominum invitum ad rei suæ venditio-
nem, neque aliud habeat rationis motivum, nisi il-
lud publici ornatus, seu potiùs spectato tempore
quo emanavit, illud tollenda deformitatis resultantis
ex adjacentium ædificiorum imperfectione, vel
nimia difformitate, ad eisdem intelligenda non est,
hinc ad hos limites, dictisque requisitis concurrentibus.

Quo casu probabilius etiam dici posset eam à
jure non exorbitare, præsertim ubi ageretur de vo-
lente construeri aliquod conspicuum palatium,
quia pro Reipublicæ beneficio ducto argumento
à dispositione textus cum ibi notatis in l. si quis sepulchrum
ff. de Religiosis & sumptibus funerum, non
improbabiliter etiam ex sola dispositione, seu in-
tentione vel ratione juris communis dictus retractus
coactivus exerceri potest ex deductis per Tap-
pam decisione 7. Caren. var. resolut. 8. Thess. jun. lib. 1.
question. for. 64. Burg. de laudemio par. 2. inspect. 1.
num. 15. & 49 in addit.

Et ex præmissis post plures annos constructi E-
quiti Francisco de Aste conspicuum ædificium
construente in via Curtus, ut abstineret à jam de-
terminata intentione retractus adjacentis do-
mus illorum de Vitelleschis jam perfectæ, & in sua
nobili structura ornatum facientis, habentisque ad-
amuffim easdem circumstantias, quod scilicet ex
tribus lateribus ad peninsulæ formam esset à publi-
co circumdata, sed expectaret oportunitatem bene-
vole, & conventionalis acquisitionis, cum
sufficiat cessare dictam rationem de-
formitatis, atque domum in sua stru-
ctura facere ornatum,

* * *

ROMANA TRANSACTIONIS

PRO

ARCHICONFRATERNITATE
SANCTISSIMÆ AN-
NUNCIATÆ

CUM

ANDREA ALBERTO.

Casus disputatus in Camera, & sopitus per
concordiam.

An retractui coactivo ad publicum orna-
tum competenti per Constitutionem Gre-
gorii XIII. possit per pactum renunciari,
vel potiùs ob favorem publicum renun-
ciatione non obstante intentari possit.

SVM MARIVM

- 1 Acti series.
- 2 Quod retractui competenti per Gregoria-
nam constitutionem tanquam inducto favore
publico non possit renunciari.
- 3 Juri publico pactis privatorum derogari non po-
test. & num. 8.
- 4 Quod retractui possit renunciari.
- 5 Declaratur decis. 63. Mantica.
- 6 Non dicuntur decisiones in is quæ dicuntur in-
ciderent.
- 7 Quod cavendum sit à digressionibus in decisio-
nibus.
- 8 Declaratur regula, de qua num. 13.
- 9 Quod retractus concernat favorem principaliter
privatum, accessorie vero publicum.
- 10 Retractus dicitur exorbitans & odiosus.
- 11 Datur in retractu penitentia remissivè.
- 12 Retractus non competit consueti à parte reor-
d. & ubi non adest ratio ornatus.

DISC. LXXX.

Intentato per Andream Albertum retractu co-
activo pro urbis ornatu juxta Constitutionem
22. Gregorii XIII. ad duas domos per quemdam
fideicommissio gravatum possessas, lite pendente ju-
re ejusdem fideicommissi in Societatem Annunti-
atæ obventas; Cum de aliis præfati retractus requi-
sitis non dubitaretur, orta est controversia super
modo, solvendi pretium, quoniam retrahens præ-
tendebat illud solvere in pecunia, Societas verò
prætendebat rem stabilem æquivalentem ad eju-
dem Constitutionis præscriptum; Quapropter de-
ventum est ad concordiam, per quam Albertus una
domo contentus, renunciavit juri retrahendi
alteram; Et e converso Societas acceptavit domus
retractæ pretium in pecunia; Quibus sequitis cum
idem Albertus incorporata dicta domo cum pro-
pria, majorique ædificio cepto agnosceret alteram
esse vel necessariam vel satis commodam. Hinc di-
cta concordia non obstante denuò retractum ad di-
ctam

Etiam aliam domum intentavit, duasque favorabiles reportavit sententias; Adnam in prima instantia in confucto Tribunali Camerarii & Aedilium, & alteram à Præside viarum; Et introducta causa per appellationem in Camera, datoque dubio ad formam Statuti Urbis duarum conformium, *An constet de duabus, quæ veniant exequenda*, prodijt resolutio negativa ad favorem Societatis, confirmata occasione novæ audientie; Verùm actore non acquiescente, satis autem honestas & utiles condiciones offerente, cum ita loci pii utilitati melius consultum remaneret, ejus administratores sequendo illam epichciam ac prudentiam, cum quibus in hujusmodi locorum administratione procedendum est, effugiendi scilicet quo magis fieri potest lites ac judiciorum strepitus, servandique regulam, ut quod *uni non nocet, sed alteri prodest* &c. oblatas condiciones acceptarunt, atque ita controversia finem habuit.

Actoris fundamentum super facultate impugnandi dictam transactionem, atque contra juris principia regrediendi ad jura renunciata, consistebat in eo quod hic retractus coactivus percuteret publicum favorem ratione publici ornatus, & consequenter quod factis privatorum illi renunciari non possit, deducendo in specie retractus tanquam punctualem *decif. 63. Mantica numer. 7.* cui innixæ fuerunt dictæ duæ sententiæ; Et generaliter ea quæ ex theorica *Barroli in l. si quis in conscribendo Cod. de pactis* habentur apud DD. ut juribus inductis favore publico, privatorum pactis & conventionibus renunciari non possit, *ad text. in l. jus publicum ff. de pact. cap. si diligenti de foro compet. ubi Felin. & ceter. Rot. dec. 456. numer. 7. & 461. nu. 11. par. 5. rec. Auximana Molendini 24. Novembris 1572. coram Robustorio, & in specie Mantica, dicta dec. 63. num. 10.*

Scribens pro Societate in his ultimis disputationibus habitis in Camera, utpotè in hoc statu ad hujus causæ omniumque aliorum dictæ Societatis negotiorum defensionem ac directionem assumptus, etiam cum sensu veritatis, qualem quoque ut supra habuit ipsum Tribunal Camera, Dicebam prorsus improbabile esse actoris præfensionem, dum ultra generale juris receptum principium in materia renunciationis quotidianum, quod renunciantibus eorum jura non datur amplius ad ea regressus, in specialibus terminis retractus, quod illi possit renunciari est magis communis & recepta opinio, ut per *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. num. 19. & 117. Afflic. de jure probom. in principio n. 41. ubi Rummus in additionibus, qui alios colligit, Magon. dec. Florent. 118. Clarin. contrav. 121. n. 57. & 61.* Quod adeò verum, ut etiam extrajudicialiter, & cum simplici declaratione, quod nolit retrahere, quamvis nullum pactum nullaque stipulatio intercedat, adhuc sufficienter renunciatum dicatur, ex iis, quæ habentur in *Romana retractus vineæ disc. 17.* Multò magis in hac facti specie, in qua agebatur de renunciatione per contractum juratum ac onerosum & respectivum mediante transactione; Et in specie de renunciatione retractui competenti in vim dictæ Gregorianæ Constitutionis *Gratian. discept. 672. num. 3.* ubi expresse reprobat opinio dicentium contrarium.

Replicabant scribentes in contrarium, dictam regulam percutere retractum prælativum competentem ratione vicinitatis vel consortii, vel sanguinis adversus extraneum emptorem, non autem re-

tractum coactivum in vim dictæ Gregorianæ Constitutionis competentem etiam adversus ipsum Dominum vendere nolentem, ipsamque domum habitantem, cum sola differentia majoris vel minoris augmenti pretii inter domos, quæ per dominum habitantur, & conducticias, nimium exaggerando *dictam decif. 63. Mantica* tanquam auctoritatem specialem absque contradictore; Quare pro hoc objecto removendos duas constituendam inspectiones; Unam specialem super dicta decisionem *Mantica*, Alteram generalem, super regula, quod renunciari non possit iis, quæ publico favore introducta sunt.

Quatenus pertinet ad primam, advertendam, quod in casu dictæ decisionis non agebatur de aliqua renunciatione, sed de non attendenda lege, quam Dominus occasione ordinandi fideicommissum & prohibendi alienationem adjucebat, ex regula, quod nemo facere potest, quin leges locum habeant in ejus testamento vel alia dispositione. Si enim vivens potest invitus cogi ad vendendum, consequenter non potest moriens evitare hujusmodi coactionem de tempore quo ipse non est amplius Dominus juxta ea, quæ ex ista ratione passim recepta habemus in terminis *auth. res quæ super dotibus à fideicommissis extrahendis*, fideicommissentium expressis ac specialibus prohibitionibus non obstantibus, unde propterea decisio in casu suo est vera beneque fundata; Et quamvis ejus extensor incidenter ac ad superabundantiam deducat quoque *num. 10.* dictam regulam, quod in iis quæ publicum favorem concernunt privatorum pacto præjudicari non potest; Attamen in hac parte non est decisio, quæ ut perpetuò hoc tribunal declaravit, dicitur solum esse super eo puncto, qui principaliter disputatus ac decisus fuit, non autem in iis, quæ incidenter dicuntur, ut apud *Seraph. dec. 299. in si es, dec. 17. num. 9. par. 7. rec. 196. num. 38. par. 11. & frequenter*, unde propterea mea consuetudo est, & quidem rationabiliter exaggerandi, quod in extendendis decisionibus magis circumspicendi procedi debeat, abstinendo quomagis fieri potest à digressionibus, sive à firmandis conclusionibus casum præcisum non percutientibus, cum satis frequenter per judices levis armatura ad hujusmodi distinctiones non advertentes, indistinctè habeantur pro decisionibus; Ac etiam sequatur, quod una decisione alteram allegante, ita contingit aliquam conclusionem minus veram pluries canonizatam haberi absque eo, quod unquam formiter disputata & examinata fuerit, ut præferim habetur *sub tit. de fideicommissis, in Romana primogenitura de Luparis* super articulo, an primogenitura Italiae aliarumque regionum jure communi regulanda stare possint in suspensio nec ne, cum similibus.

Quoverò ad alteram inspectionem generale super dicta regula advertendam nullam cadere questionem juris, sed illam esse potius facti & applicationis, Juris enim theorica in abstracto certa & recepta videtur juxta magistralem distinctionem *Barroli in d. l. si quis in conscribendo Cod. de pactis*, de qua apud supra allegatos & omnes, quod scilicet aut agitur de favore, qui sit primario publicus, secundario autem, & accessorie privatus, & dicta regula bene procedat; Aut e converso de favore, qui sit primario privatus, accessorie autem & consequentive publicus juxta terminos textus in *l. ff. solut. matr. cum ibi notat.* & tunc secus, ideoque tota quæstio cadit super applicatione, an scilicet essemus in una vel altera distinctionis parte, & super favoris natura seu qualitate.

Probabilius autem dicebam esse, quod versaremur in hac secunda parte favoris primario privati, quamvis accessorie publici; Tum quia juxta opinionem, in qua residet Camera & Curia juxta votum *Bisio* registratum inter decisiones *Rota dec. ultima par. 2. rec.* hoc jus retrahendi tam praelativum quam coactivum dicitur exorbitans & odiosum, majorémque exorbitantiam absque dubio continet coactivum quam praelativum, cum in illo cessent illae æquitatis & congruentiæ rationes, quæ in isto cadunt deductæ in *Narnien. retractus disc. 71.* Ideo que profus incongruum videtur, ut favorem primario publicum, cui renunciari non possit, concedere dicatur ille actus, qui reputatur exorbitans & odiosus; Tum etiam quia potest vicinus nolle uti, neque, ex eo quod idoneus esset ad retrahendum & faciendum ornatum, statutum est, quod ad id invitus cogi possit, cum imò etiam post illum intentatum & obtentum possit poenitere, ut in *Romana recessus à retractu disc. seqq.* idèdque non videtur subesse congrua ratio, ut fieri non possit expresse, potissime per actum correseptivum, & juratum id, quod tacite seu implicitè non utendo fieri potest; Et quaravis sola vicinitas non sufficiat, nisi etiam ratio publici ornatus accedat, undè propterea juxta vulgare ac receptum *conf. Joannis Albrandini* hoc jus non competit confinantibus à parte retrò, nihilominus favor publicus est impulsus seu causa, ob quam privatis hoc jure uti volentibus illud aliàs de jure non competentens concedatur, & sic quod utraque qualitas copulative requiratur, non autem quod dici valeat jus primario publicum, dum ita vicini idonei ad ædificandum, & faciendum ornatum deberent seu possent cogi ad retrahendum etiam inviti, & tamen communis praxis docet contrarium.

ROMANA RECESSUS A RETRACTU

PRO

HÆREDIBUS MARCHIONIS
LANCÆ

CVM

PROCURATORE FISCALI
TRIBUNALIS ÆDILIIUM.

*Casus disputatus in dicto Tribunali, sed non decisus
ob actoris acquiescentiam.*

AN ille qui intentavit & obtinuit retractum coactivum cum solita obligatione de ædificando in forma, possit de consensu Domini rei retractæ poenitere, illamque Domino restituere, vel potius invitus cogi valeat per Ædiles pro publico ornatu ad adimplendam obligationem.

SVMMARIVM.

1. **F**Acti series.
2. Obligatio cameræ habet in ventre stipulationem pro omnibus quorum interest.
3. Retractus tanquam inducto publico favore renunciari non potest.
4. Obligatio gesta cum falso præsupposito corrumpitur. *Cardin. de Luca de Serviuitibus.*

5. Ob nullitatem pacti corrumpitur totus contractus ratione individuitatis voluntatis.
6. Deficiente re vendita in parte resolvitur contractus, & quid deficiente una ex pluribus diversis.
7. Obligatio causativa cessat cessante causa.
8. Retrahens potest poenitere in retractu prælativo.
9. De consensu partium licet recedere à contractu.
10. An licita sit poenitentia in retractu coactivo.
11. Declaratur conclusio an retractus possit renunciari nec ne.
12. Dantur similia de confusione ad Ecclesiam vel suscipiente clericatum, ut suo juri non renunciet.

DISC. LXXXI.

Intentato ac obtento per Marchionem LANCEAM, cum subsequuta etiam executione, retractu coactivo ad quamdam domum adjacentem ejus domui sitæ in via Curfus, facta solita obligatione de ædificando juxta formam à *Gregoriana Constitutione* præscriptam; Cum facto experimento fundamentorum, detectum esset illa non esse idonea sustentationi majoris oneris, ac altiori elevationi ad æqualitatem cum propria domo retrahente, ac etiam detectum esset quamdam partem inferiorem ejusdem domus esse de dominio directo Ecclesiæ, undè propterea diversam formam ad ejusdem Constitutionis præscriptum servare oportebat, dando rem æquivalentem; Hinc proinde de communi consensu recedendo ab omnibus gestis, omniaque in pristinum reducendo, ipsa domus retracta priori Domino restituta fuit; Verum Procurator fiscalis Tribunalis Ædilium seu Magistrorum viarum eodem in Tribunali judicium instituit adversus præfati Marchionis interim defuncti filios & hæredes pro implemento dictæ obligationis ædificandi, atque ad publicum ornatum reducendi domum retractam ad æqualitatem retrahentis, innoxius propositioni quam habemus in materia obligationis Cameralis habentis in ventre stipulationem pro omnibus quorum interest, per quam juxta limitationem communiter tradi solitam ad *textum in l. quoties Cod. de donat. qua sub modo*, non licet contrahentibus à contractu recedere, sive onus remittere in præjudicium tertii, cui per talem stipulationem jus quæsitum est ex deductis per *adden. ad Greg. dec. 97. Buratt. dec. 788, num: 3, dec. 189, & 270, post Zacch. de obl. Luno-zetto dec. 849, num: 3, & passim.*

Et his addebatur propositio, de qua *apud Man-vic. dec. 53, num: 7, cum sequen.* quod cum hæc materia concernat publicum favorem resultantem ab ornatu Civitatis, non potest ei pactis privatorum renunciari, potissime ubi mediante tali obligatione jus quæsitum est.

Scribens pro dictis reis conventis, cum sensu etiam veritatis, dicebam improbabilem esse petitionem ex solo facto, ejusque duabus circumstantiis omnem juris quætionem dirimentibus; Una scilicet, quod subsequutum experimentum fundamentorum impossibilem reddebat executionem dictæ obligationis conceptæ cum præsupposito, quod res retracta conjungi posset cum retrahente, atque ad eandem structuram redigi, undè propterea intrabat receptum juris principium, quod gesta cum aliquo præsupposito, sine quo aliàs gesta non essent, eo cessante vel falso detecto, corrumpunt tanquam ex deficiente voluntate *ad textum in l. cum putarent ff. famil. ercis. Gabr. conf. 52, lib: 2. Buratt. dec. 282, num: 1, & fin. decis. 94, num: 26, par: 11, rec. & frequenter.*

N

Alter